

Силабус курсу Глобальні проблеми сучасності

Освітній ступінь – доктор філософії
Галузь знань: 101 Природничі науки
Спеціальність: 103 Науки про Землю
Освітньо-професійна програма «Глобальні проблеми сучасності»

Кількість кредитів – 4

Рік підготовки, семестр – 2 рік, 4 семестр

Компонент освітньої програми: вибіркова

Дні занять: вівторок, 8.00-10.55, ауд. 158

Консультації: середа 14.20, ауд. 130

Мова викладання: українська

Керівник курсу

д. геог.н., проф. Царик Любомир Петрович

Контактна інформація tsarykl@tnpu.edu.ua; 0352-43-61-54

Опис дисципліни

Навчальна дисципліна «Сучасні проблеми людства» у структурі підготовки здобувачів спеціальності «Науки про Землю», спеціалізації «Конструктивна географія і раціональне використання природних ресурсів» дає зрозуміти сучасні виклики, аналізуючи інформацію про демографічну, екологічну, техногенну та інші загрози, завдяки порівняльному, діалектичному методам оцінити вплив антропогенної діяльності на планету. Вона створює можливість використання галузевих географічних знань при вирішенні практичних проблемних завдань у розумінні та усвідомленні проблем сучасного світового розвитку.

Зміст дисципліни розроблено на основі відповідних положень щодо підготовки фахівців у сфері природничих наук, норм та традицій вищої університетської освіти, а також профілю освітньо-професійної програми.

Навчальний контент

	Теми	Результати навчання
	Змістовий модуль 1. Теоретико-методичні засади вивчення глобальних проблем	
1	Тема 1. Фактори і процеси, що зумовлюють глобальні проблеми людства та причини їх виникнення	Знати: сутність глобалізації та її вплив на появу глобальних проблем та викликів людству. Дефіцити традиційних ресурсів. Посилення демографічного дисбалансу та пов'язаного з ним старіння націй. Розповсюдження ризиків для здоров'я населення у зв'язку з погіршенням екологічної ситуації. Суттєве зростання соціальної нерівності серед населення країн світу. Розповсюдження транскордонної злочинності й тероризму.

2	Тема 2. Класифікація глобальних проблем сучасності.	<p>Знати: Головні проблеми сучасності та їх класифікація. Інтерсоціальні проблеми та їх склад: проблема війни і миру, проблема подолання відсталості країн, що розвиваються, створення оптимальних умов для соціального прогресу всіх народів. Проблеми політичного та соціально-економічного змісту, пов'язані з подоланням соціальних, політико-соціальних і соціально-економічних проблем. Проблеми системи «суспільство-природа»: водогосподарська проблема, енергетична проблема, сировинна проблема, проблема використання та охорони Світового океану, проблема освоєння космосу.</p> <p>Вміти: класифікувати глобальні проблеми сучасності</p>
3	Тема 3. Міжнародні стратегії, угоди як інструмент вирішення глобальних проблем сучасності	<p>Знати: основні положення онцепції сталого неолого-соціально-економічного розвитку. Основні положення Концепції нового економічного порядку. Паризька угода з клімату. Стан їх реалізації. Міжнародні угоди, що спрямовані на подання проблем сучасності.</p> <p>Вміти: аналізувати роль Міжнародних організацій, діяльність яких спрямована на вирішення сучасних проблем людства.</p>
	Змістовий модуль 2. Інтерсоціальні глобальні проблеми	
4.	Тема 4. Проблема миру та роззброєння	<p>Знати: сутність проблеми. Передумови виникнення. Військові витрати у сучасному світі. Вогнища військових конфліктів: географія, причини, наслідки.</p> <p>Вміти: обґрунтовувати шляхи вирішення проблеми.</p>
5	Тема 5. Глобальна екологічна проблема	<p>Знати: сутність глобальної екологічної кризи, причини виникнення, зміни що відбуваються в навколишньому середовищі, наслідки наявних змін.</p> <p>Вміти: аналізувати причини і наслідки регіональних екологічних проблем</p>
6	Тема 6. Проблема соціально-економічної нерівності країн світу	<p>Знати: Стратифікацію доходів у сучасному світі. Соціально-економічну нерівність. Класифікацію країн за рівнем національного доходу. «Порочне коло бідності». Індекс людського розвитку у</p>

		розрізі країн світу. Новий міжнародний економічний порядок як інструмент вирішення проблеми.
7	Тема 7. Проблеми охорони здоров'я, освіти, культури	Знати: Найбільш розповсюджені та небезпечні захворювання сучасного людства. Поняття «глобальна освіта» та її рівні. «Економіка» знань: особливості та проблеми розвитку. Проблема «втечі умів». Криза культури. Вестернізація, її позитивні та негативні наслідки. Вміти: обґрунтовувати шляхи вирішення проблем.
8	Тема 8. Демографічна та етнічна проблеми	Знати: Сутність глобальної демографічної проблеми. Причини її виникнення. Типи відтворення населення та їх прояв в країнах «Центру» і «Периферії». Заходи з планування сім'ї згідно програмам ООН та їх реалізація в країнах, що розвиваються. Оптимістичний та песимістичний прогнози розвитку демографічної ситуації на планеті у перспективі. Урбанізація та її негативні наслідки. Місце етноконфесійної проблематики в сучасному світі. Передумови та чинники виникнення глобальної проблеми. Сепаратизм як регіональний прояв етноконфесійних конфліктів та трайболізму. Вміти: обмотивувати шляхи вирішення глобальної демографічної та етнічної проблем.
9	Тема 9. Тероризм, наркобізнес, міжнародна злочинність як проблеми людства	Знати: Види, цілі та методи тероризму. Складові боротьби з тероризмом згідно з положеннями Ради безпеки ООН. Нелегальний наркобізнес як злочинний вид міжнародної діяльності та передумова локальних збройних конфліктів. Основні чинники розвитку наркобізнесу. Лідери глобального ринку наркотичних речовин. Вміти: вести пошук шляхів подолання проблеми.
	Змістовий модуль 3. Глобальні проблеми в системі «суспільство-природа»	
10	Тема 10. Глобальна проблема енергетичної безпеки	Знати: роль енергетичної схеми у розвитку глобальної економіки. Причини виникнення глобальної проблеми енергетичної безпеки, її регіональні прояви. Вміти: обґрунтувати шляхи подолання проблеми
11	Тема 11. Водогосподарська проблема сучасності	Знати: сутність водогосподарської проблеми. Передумови та чинники її

		виникнення. Регіональні особливості прояву проблеми. «Водні війни» ХХІ століття. Міжнародні нормативно-правові документи про використання водних ресурсів. Поняття про «віртуальну воду». Вміти: мотивувати шляхи подолання водогосподарської проблеми
12	Тема 12. Проблема використання та охорони земельних ресурсів	Знати: Земельні ресурси світу та їх структуру. Проблеми деградації ґрунтів та опустелювання. Міжнародні угоди про використання й охорону земельних ресурсів світу. Вміти: пошук шляхів підвищення раціонального використання земельних ресурсів та їх охорони.
13	Тема 13. Глобальна продовольча проблема	Знати: Сучасні тенденції у продовольчій сфері. Рівні інтенсифікації сільськогосподарського виробництва у розрізі країн світу. Головні експортери та імпортери сільськогосподарської продукції. Географія голоду. Вміти: накреслити основні умови підвищення якості та безпеки продовольчої системи.
14	Тема 14. Глобальні проблеми сучасності й Україна	Знати: Україна в сучасній системі інтерсоціальних проблем. Проблеми України в системі «людина-суспільство». Проблеми України в системі «суспільствоприрода». Україна й глобальна продовольча проблема. Вміти: довести можливості країни у вирішенні даної проблеми на глобальному рівні.

Формування програмних компетентностей

Індекс в матриці ОП	Програмні компетентності
ЗК 2	Здатність до організації, планування, прогнозування результатів діяльності
ЗК 3	Уміння працювати в міжнародному та вітчизняному професійному середовищі

ЗК 5	Уміння спілкуватися з експертами інших галузей в питаннях, спільних для вирішення
ЗК 6	Уміння розробляти проекти та управляти ними
ЗК 12	Уміння приймати обґрунтовані рішення та розв'язувати проблеми.
ФК 2	Здатність використовувати традиційні та інноваційні методи конструктивно-географічних досліджень; способи набуття, обробки, передачі, збереження первинних географічних даних; принципи обробки географічних даних та отримання корисної інформації та нових знань.
ФК 4	Здатність використовувати геопросторові закономірності перебігу природних та антропогенних процесів в географічній оболонці, закономірності розвитку різних природогосподарських систем, новітні теорії, що пояснюють розвиток різних систем використання природних та антропогенних ресурсів, особливості ефективного методологічного підходу для вирішення актуальних завдань збалансованого природокористування.
ФК 7	Здатність використовувати сучасні методи регіональних суспільно-географічних досліджень, географічного моделювання та прогнозування суспільно-просторових процесів.
ФК 17	. Здатність до педагогічної, науково-педагогічної, наукової діяльності та організації освітнього процесу і наукової діяльності у закладах професійної та вищої освіти
ПРН 2	Здатність розуміти і застосовувати на практиці теорії та методологію системи наук
ПРН 3	Формулювати з нових дослідницьких позицій робочі гіпотези досліджуваної проблеми та загальну методологічну базу власного наукового дослідження, усвідомлювати його актуальність, мету і значення для розвитку інших галузей науки
ПРН 7	Здатність розробляти та реалізовувати проекти в сфері конструктивної, суспільної географії, географії рекреації та туризму
ПРН 13	Відповідати вимогам спілкування в діалоговому режимі з широкою науковою спільнотою та громадськістю в сфері наук про Землю

Літературні джерела

1. Голіков А. П. Глобальна демографічна проблема: стан та перспективи/ Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна, сер. «Міжнародні відносини. Економіка. Країнознавство. Туризм», Вип. 5. – Харків. – 2016. – С. 6-13.
2. Книш М. М. Політико-географічна глобалістика. Львів : Видавництво Львівського університету ім. І. Франка, 2014.
3. Міжнародні економічні відносини: підручник / за ред. А. П. Голікова, О. А. Довгаль. – Х.: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2015. – 464 с.

4. Світова економіка : підручник / за ред. А. П. Голікова, О. А. Довгаль. – Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2015. – 268 с.
5. Просторові аспекти глобальних проблем людства // Голіков А. П та ін. Вступ до економічної і соціальної географії: підручник / А. П. Голіков, Я. Б. Олійник, А. В. Степаненко. – К.: Либідь, 1996. – С. 292-314.
6. Філіпенко А. С. Глобальні форми економічного розвитку: історія і сучасність / А. С. Філіпенко. – К. : Знання, 2007. – 670 с.
7. Царик Л.П. Глобальні проблеми сучасності. Практикум до виконання семінарських, лабораторних та індивідуальних науково-дослідних завдань/ Л.П.Царик – Тернопіль, 2016 – 40 с.
8. Шищенко П.Г. Конструктивно-географічні основи раціонального природокористування/ П.Г.Шищенко, О.П.Гавриленко – К.: ДП «Прінт Сервіс», 2015. – 395 с.

Політика оцінювання

- **Політика щодо дедлайнів та перескладання:** Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (75% від можливої максимальної кількості балів за вид діяльності балів). Перескладання модулів відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).
- **Політика щодо академічної доброчесності:** Списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). Мобільні пристрої дозволяється використовувати лише під час он-лайн тестування та підготовки практичних завдань в процесі заняття.
- **Політика щодо відвідування:** Відвідування занять є обов'язковим компонентом оцінювання, за яке нараховуються бали. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, працевлаштування, міжнародне стажування) навчання може відбуватись в он-лайн формі за погодженням із керівником курсу.

Оцінювання

Остаточна оцінка за курс розраховується наступним чином:

Види оцінювання	% від остаточної оцінки
Зм.модуль 1 (теми 1-3) усне опитування, тести, завдання	15
Зм.модуль 2 (теми 4-7) усне опитування, тести, завдання	30
Зм.модуль 3 (теми 8-13) усне опитування, тести, завдання	25
Ессе (теми 1-9)	10
Екзамен (теми 1-9) – тести, завдання	20

До Силабусу також готуються матеріали навчально-методичного комплексу:

- 1) Навчальний контент (розширений план лекцій)
- 2) Тематика та зміст практичних робіт
- 3) Завдання для підсумкового контролю (екзаменаційні питання)
- 4) Електронне навчання в системі MODLE